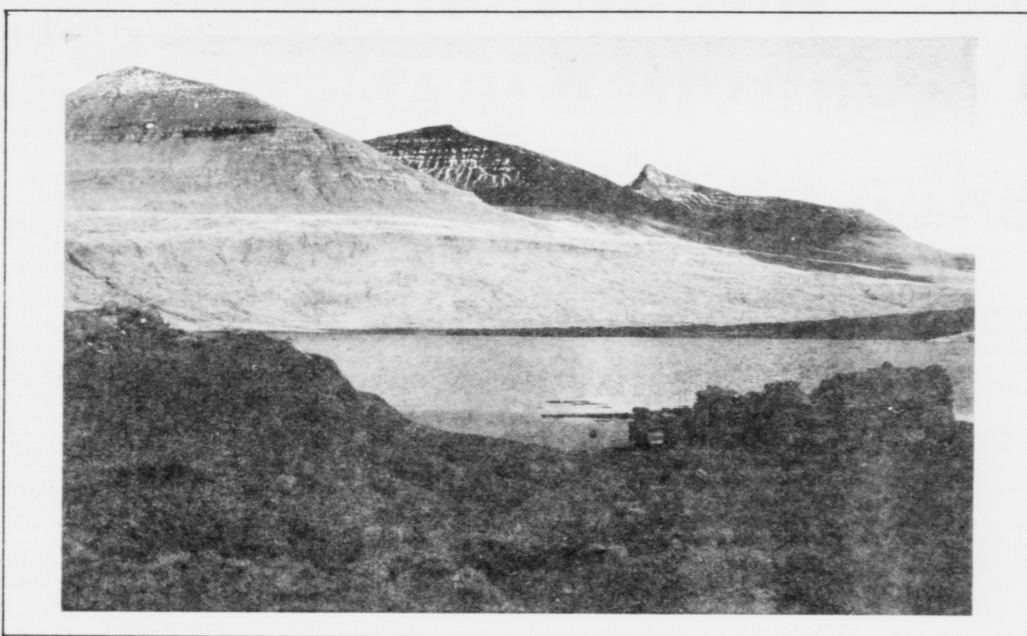

SEV-ætlanin er ein heild. Tá Yvirfrið-ingarnevndin hevur givið loyvi til 1 og 3 í ætlanini fyri Eysturoy verður ringt at finna grundgevingar fyri ikki at siga ja til 2 og 4 og til at útbyggja Fjallavatn til vatnorkuverk.

Eiðisvatn — junimorgun 1980. Kavafannirnar liggja enn í gíðum á Vadhorni, Blámansfjalli og Svartbakstindi

ból eilla ein krógv, við tey. Samstundis sum hon leggur landslagið aftan fyri millum lægstu og hægstu vatnstøðu oyðid.

— Tað nyttar lítið at seta treytir, tá onnur treytin sigur, at vatnstøðan skal broytast minst møguligt, samstundis sum sagt verður, at SEV skal bera so í bandi. Bara í hesum sigur friðingar myndugleikin frá sær rættin at hava nakað at skula sagt.

Føroyingurin hevur havt annað at hugsa um

— Áskoðanin hjá mótstøðufólkunum er ein subjektiv fatan. Viðhaldsfólkini siga, at tað eru bert nøkur fá sum halda hetta vera náttúruvirðir — nakrir einstaklingar. Hetta er kanska rætt. Í løtuni. Sjálvur haldi eg, at hetta kemst partvist av tí, at føroyingar hava havt úr at gera at byggja hetta samfelagið upp. Tað mesta er jú bygt upp eftir fáum árum. Síðan øðrum heimsbardaga og seinri.

— Men leivdir hava fólk frá náttúruni og gleðast um hana. Hvi hava fólk grønar plantur í húsum. Hvi skapa grønir litir ró. Hvi eru grundstykki við góðum útsýni dyr og nógv eftirspurd. Hvi dárar okkum náttúrufrøði — fuglalatán og áartutl. Hvi byggja tey, sum hava ráð og tíð, summarhús á náttúruvokrum støðum???

— Í Føroyum er lutfalsliga nógv náttúra uttan fyri dyrnar. Tí hugsa føroyingar kanska ikki so nógv um tað. Men stórbýarfólk ynskja sær summarhús, kolonihavar og vilja sleppa út í náttúruna. Tað er tað størsta ynski í hesum ørkymlandi samfeløgnum at sleppa at hava samband við náttúruna. Men hjá føroyinginum liggur hon her — so hann hugsar kanska ikki beinleiðis so nógv um tað.

Rúmari tíð til náttúruna

— Men hvørja ferð vit taka eitt øki úr náttúruni, eiga vit at minnst á afrikansku máliskuna, tí vit eiga eisini at meta um, hvørji krøv eftirkomararnir hugsa sær at seta. Tað vita vit einki um,

men eitt er vist, at børn okkara fara at hava minni arbeiðstíð, við tað at teknologin tekur seg meira fram, og tey fara tí at hava rúmari frítíð. Og við meiri frítíð fara tey í størri mun at leita sær út í náttúruna. Og skulu vit liva — heilt logiskt — eftir afrikansku máliskuni, eiga vit at lata mest møguligt verða í fríð.

Mugu avvega

— Men tað skal ikki forða fyri framstíggum. Vit eiga at avvega grundgevingarnar fyri at broyta alt — oyðileggja náttúruna. Um okkurt verður mett bráneyðugt, t.d. vegagerð, havnútbygging ella okkurt tilíkt, ella um tað fæst figgjarlíga nógv burtur úr eini útbygging, koma tvær grundgevingar at standa líka. Steðgar samfelagið upp, skal avveging til.

Dálking kann avmarkast

— Eg eri ikki ímóti at byggja út, men tað skal gerast við størst møguligum skynsemi. Men eg dugi ikki at siggja, at tað er bráneyðugt at byggja vatnorkuverk við Eiðisvatn. El-orka skal til. Tað vita vit. Og í úrskurðinum hjá Yvirfrið-ingarnevndini stendur, at kol- og oljuverk dálka. Tað er satt. Men viðnýggjari teknologi kann henda dálkingin avmarkast munandi. Eisini eru møguleikar við vindmegi. Harafturat kann vatnmegin byggjast út uttan við stórum goymslum.

Ófatiligt — einki alternativ er lýst

— Ófatiligt, at bert eitt alternativ er lýst í einum so stórum máli. Hetta er eitt landsmál, og sjálvur haldi eg, at lögtingið átti at krævt, at aðrir møguleikar eisini verða lýstir. Vit vita, at tað liggur ein verkætlan fyri at gera eitt vatnorkuverk við Veðranes norðan fyri Selatrað. Men hvi verður hetta málið ikki tikið fram? Og hvi verður spurningurin at byggja smærri verk ikki umrøddur?

— Eg haldi ætlaðu vatnorkuútbyggingina vera eitt landsmál, tí avleiðingarnar eru so ómetaliga stórar og tóka ætlanin er eitt stórt projekt við stórum sjónligum árin.

Dýrkar streymurin?

— Tað hevur verið frammí, at ilógan er so stórt, at tað verður neyðugt at hækka el-prisin við í minsta lagi 50 oyrum fyri kilowattíman. Men hvi hoyra vit einki um henda spurningin?

— Tað dugur lítið at siga, at streymurin verður biligari um 20 ella 30 ár. Vit vita ikki, hvat fólk fara at ynskja sær tá og vit kenna ikki til tørvin tá. Tað veit eingin. Skulu vit vera heilt logisk, kunnu vit siga, at vit gjalda fyri at oyðileggja náttúruna.

Gjerd í skundi — men gott arbeiði

Avgerðin hjá Yvirfrið-ingarnevndini er grundað á nógv umrøddu árinsskanningina. Hvat heldur tú um hana?

— Hon ber dām av at vera gjerd í skundi, og tey, sum hava gjørt hana, hava ikki føroyskan serkunnleika.

— VKI, vatnkvalitetsstovnurin, hevur gjørt eitt stórt og gott arbeiði í mun til tíðina, VKI hevði. Men tað er nógv, sum VKI ikki hevur havt høvi at kanna, tí tíðarbilið var so stutt. T.d. hevur VKI bara viðgjørt plantu- og djóraslag. VKI hevur ikki kannað samanhengið í øko-skipanini. Tað tekur ár.

— Nú meti eg sleitts ikki, at visindin sum so skal hava tað stóra orðið at skula hava at siga. Tí tað, ið visindin kann visa, er, at har hvørur eitt petti av náttúruni. Visindin kann ikki beinleiðis siga áriníð á samfelagið í dag. Men tað má takast við, hvat tað merkir fyri framtíðina.

Virðir fara fyri skeytið

— SEV-ætlanin er ein heild, ið fevnir um útbygging av Dølunum norðan fyri Vestmanna, Fjallavatn og Eiðisvatn. Taka vit hesi stóru vøtnini og landslagið rundan um, so missa vit náttúruvirðir. Tað mugu øll — ikki bara náttúruvinnir,

men eisini tey, sum bara fara eina ella tvær útfærðir út í náttúruna um árið — ásanna.

— Grundin til, at vit eru komin í ta støðu, vit eru í, er hon, at vit hava ikki nakra samlaða landsplanlegging. Í øðrum londum, t.d. í hinum Norðurlöndunum, finst löggáva um regjónsplanlegging, ið eisini skal vera tengd at náttúruvarðveiting. Tí vita planleggjararnir, at hasi og hasi økini eru áhuga-verd at verja móti teknologiskum framtøkum, samstundis sum planleggjararnir vita, at restin er tøk til annað — idnað, húsabygging, friðki o.s.f.

— Her eru vit í tí støðu, at eitt uppskot verður gjørt um vatnorkuútbygging. Hetta skal ein friðingarnevnd so taka støðu til við tað sama. Eg skilji væl, at Yvirfrið-ingarnevndin kemur í eina tvístøðu. Tí sum löggávan er, hevur hon ábyrgdina av at meta um teknologisk framstígg í mun til náttúruvirðir. Hon skal líka sum vera meklari millum teknologi og náttúruvirðing. Og hetta eru alt ov stór mál at leggja fyri eina nevnd.

— Føroyar áttu fyri langari tíð síðani at havt gjørt eina landsplanlegging, ið eisini var tengd saman við náttúrufriðing. Í eini útbyggingarætlan fyri Føroya land eiga og mugu tey, ið planleggja skulu, og tey, sum eru sett at ansa eftir náttúruni, semjast, soleiðis at politikkarnir kunnu taka eina endaliga støðu, áðrenn slíkar stórar ætlanir skulu setast í verk, sigur Arne Nørrevang at enda.